

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-81)

DÜNYA KUDUZ GÜNÜ (28 Eylül 2024)

Kuduz nedir?

Kuduz; insan sağlığını tehdit eden ve klinik belirtiler geliştikten sonra geriye dönüşü olmayan ve ölümlü sonuçlanan zoonotik (hayvanlardan bulaşan) bir hastalıktır. Dünya'da Kuduzun 150'den fazla ülke ve bölgede görülen, aşı ile önlenemez viral bir hastalık olduğu bilinmektedir.¹

Kuduz virüsü merkezi sinir sistemini enfekte ederek ölüme yol açan bir enfeksiyon etkenidir. Olguların çoğu Asya ve Afrika kıtasında görülmektedir. İnsanlardaki vakaların %99'undan fazlasında kaynak kuduz köpeklerdir. Köpekler dışında kediler, tavşanlar, yarasalar, rakun, kokarca gibi vahşi hayvanlar da hastalığı ısırık ve tırmalama yolu ile bulaştırabilirler.¹

Kuluçka süresi birkaç gün ile 6 yıl arasında değişmekle birlikte genellikle 4-12 haftadır. Başlangıç belirtileri ateş, kas ağrısı, vücutta iğnelenme hissi ve ayrıca ısırık yerinde yangı hissidir. Daha sonra saldırgan ya da parolitik tip klinik tablodan biriyle giden hastalık tablosu oturur. Saldırgan tip vakaların %70'inde görülmekte ve iştahsızlık, kaygı, bilinç bulanıklığı, aşırı huzursuzluk, halüsinasyon, salgı artışı, sudan korku ve yutkunma güçlüğü tabloları ortaya çıkmaktadır. Vakaların %30'unda görülen parolitik tipte ise ilerleyici ve komaya giden felç tablosu ortaya çıkmaktadır.¹

Kuduz neden ortadan kaldırılmalı?

Dünyada her yıl tahmini 59.000 kişi kuduz nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Bu, her gün dokuz dakikada bir kişi anlamına gelmekte ve bunların %40'ını Asya ve Afrika'da yaşayan çocuklar oluşturmaktadır.²

Ülkemizde kuduz riskli temaslar Ege, Marmara, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde daha sık görülmektedir. Türkiye Sağlık Bakanlığı verilerine göre 2022 yılında 250.375 kuduz riskli temas durumu olmuştur. Hayvanlarda kuduz tanısından sorumlu laboratuvarlar (Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Elazığ, Konya, Erzurum, Samsun illerinde bulunan) Veteriner Kontrol Enstitüleridir. İnsanlarda kuduz tanısı yalnızca Ankara Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü'nde yapılmaktadır.²

¹ [internet] <https://www.ekmud.org.tr/haber/25-dunya-kuduz-gunu> Erişim:18.09.2024

² [internet] <https://www.ekmud.org.tr/haber/1037-dunya-kuduz-gunu-1> Erişim:18.09.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-81)

Nispeten düşük bir maliyetle hastalık döngüsünü kırmak ve hayat kurtarmak mümkün!

Köpek ve kedilerin her yıl aşılması hastalığının insanlara bulaşmasının engellenmesi açısından önemlidir. **Beslediğimiz kedi ve köpeklerle her yıl kuduz aşılarını yaptırarak hayvanlarımızı, kendimizi ve toplumu kuduzdan koruyabiliriz.**³

Kuduz riskli temas sonrası ne yapmalıyız?

Kuduz riskli temas sonrasında yara yeri hemen bol su ve sabunla en az 15 dakika süre ile yıkandıktan sonra en yakın sağlık kuruluşuna müracaat edilmelidir. Hekim tarafından Kuduz bağışıklaması uygun görülerek aşı programı başlanırsa, aşılardan ve gerekli hallerde kuduz antiserumunun zamanında ve eksiksiz olarak yapılması konusunda dikkatli olunmalıdır.⁴

Kuduzun öneminin anlaşılması ve hastalığa ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla Dünya Sağlık Örgütü, 28 Eylül'ü "Dünya Kuduz Günü" olarak ilan etmiştir. Kuduz hastalığının önlenmesi konusunda farkındalığı artırmak ve bu korkunç hastalığın yenilmesinde kaydedilen ilerlemeyi vurgulamak amacıyla her yıl bu özel gün kutlanmaktadır. 28 Eylül aynı zamanda ilk kuduz aşısını geliştiren Fransız kimyager ve mikrobiyolog Louis Pasteur'ün ölüm yıldönümüdür.¹

Dünya Kuduz Günü'nün bu yılki teması "Kuduzla karşı sınırlar aşıyor!" olarak belirlenmiştir.

Şekil 1. Dünya Kuduz Günü 2024: Kuduzla karşı sınırlar aşıyor!⁴

³ [internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/d%C3%BCnya-kuduz-g%C3%BCn%C3%BC.html#:~:text=Kuduzun%20%C3%B6neminin%20anla%C5%9F%C4%B1lmas%C4%B1%20ve%20hastal%C4%B1%C4%9Fa,Kuduz%20G%C3%BCn%C3%BC%E2%80%9D%20olarak%20ilan%20etmi%C5%9Ftir>. Erişim:16.09.2024

⁴ [internet] [https://www.paho.org/en/campaigns/world-rabies-day-2024#:~:text=The%20World%20Rabies%20Day%20\(WRD,disease%20and%20the%20achievements%20achieved](https://www.paho.org/en/campaigns/world-rabies-day-2024#:~:text=The%20World%20Rabies%20Day%20(WRD,disease%20and%20the%20achievements%20achieved). Erişim:17.09.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-81)

2030 yılına kadar köpek kaynaklı kuduz insan ölümlerini sona erdirmek için Küresel Stratejik Plan; 2015 yılında yapılan küresel bir eylem çağrısına yanıt olarak, Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Kuduz Kontrolü için Küresel İttifak (GARC "Global Alliance for Rabies Control") tarafından geliştirilmiştir.²

Günümüzde, kuduzdan kaynaklanan insan ölümlerini ortadan kaldırmak için var olan önemli araçlar arasında güvenli ve etkili hayvan ve insan aşılıları yer almaktadır. Ayrıca, farkındalık, toplumların etkili kuduz önleme faaliyetlerine katılımının başarısının temel itici gücüdür.⁵

Tarım ve Orman Bakanlığı da, kuduz hastalığı ile mücadele amacıyla, her yıl yeniden hazırlanan Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Programı çerçevesinde, kedi ve köpekler için ülkesel aşılama programı uygulamaktadır. Aşılamalar, her yıl Mart ve Nisan aylarında kampanya şeklinde sahipli kedi ve köpekler İl/İlçe Müdürlüklerimizce aşılanmakta ayrıca sahipsiz kedi ve köpeklerin aşılanması için yerel yönetimlere de aşı desteği sağlanmaktadır. 2022 yılında 605.058 adet kedi ve köpek kuduzla karşı aşılanmıştır.⁶

Unutmayalım!

Kuduz, aşı ile önlenbilir bir hastalıktır.

Hastalığın belirtileri ortaya çıktıktan sonra tedavisi mümkün olmadığından ve ölümlerle sonuçlandığından, kuduz şüpheli temas durumunda özellikle yaranın su ve sabunla yıkanması ve en yakın sağlık kuruluşuna başvurulması hayat kurtarıcıdır!

⁵ [internet] <https://www.who.int/campaigns/world-rabies-day#:~:text=It%20is%20celebrated%20annually%20to,developed%20the%20first%20rabies%20vaccine>. Erişim:17.09.2024

⁶ [internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/d%C3%BCnya-kuduz-g%C3%BCn%C3%BC.html#:~:text=Kuduzun%20%C3%B6neminin%20anla%C5%9F%C4%B1mas%C4%B1%20ve%20hastal%C4%B1%C4%9Fa,Kuduz%20G%C3%BCn%C3%BCE2%80%9D%20olarak%20ilan%20etmi%C5%9Ftir>. Erişim:16.09.2024